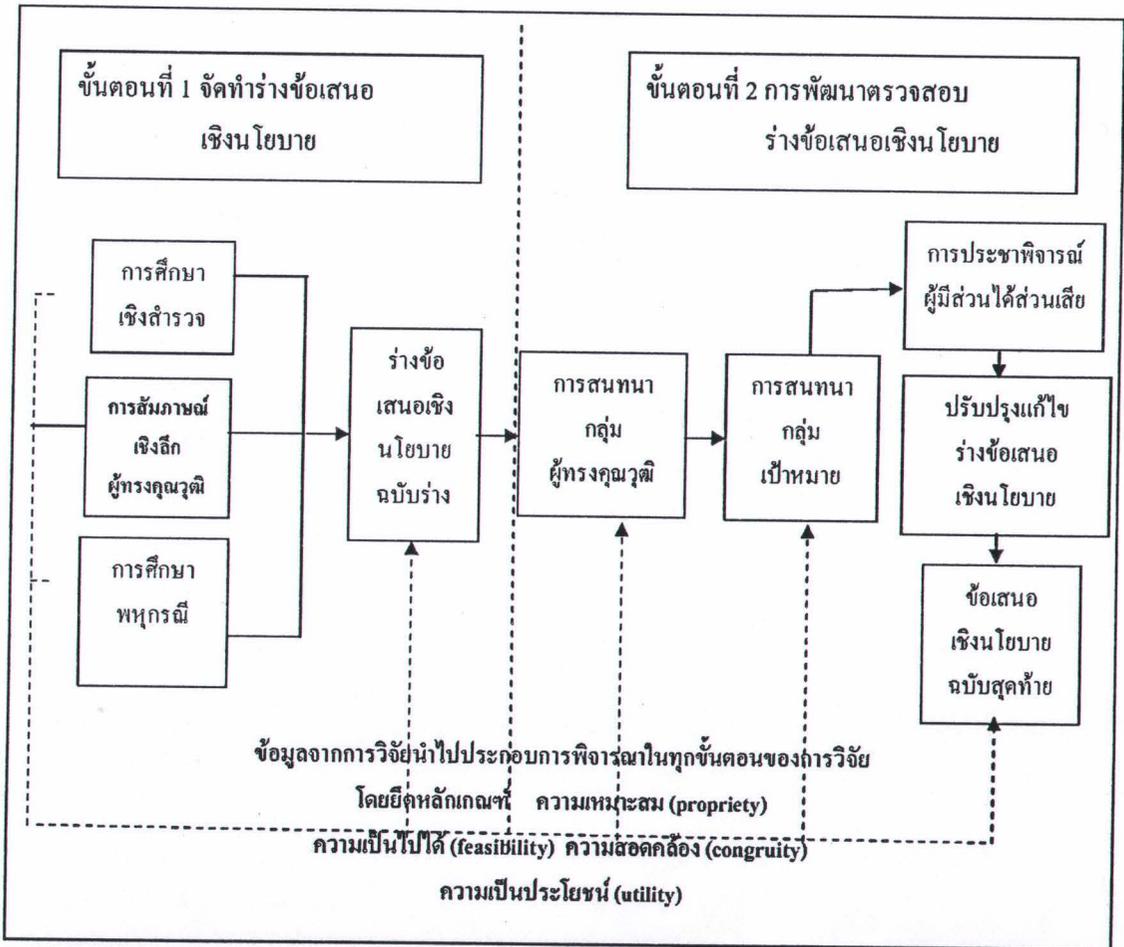

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 มาใช้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย หรือเพื่อการสร้างเครื่องมือ หรือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเพื่อการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) ตามแนวทางของ Majchrzak (1984) และวาริจน์ สารรัตน์ (2552) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ 1) เป็นพหุมิติ (multidimensional) มองปัญหาที่หลากหลายแง่มุม 2) เฉพาะกรณี และเชิงประจักษ์ (empirics-inductive approach) ในลักษณะการวิจัยฐานราก (grounded theory) ไม่กำหนดเหตุและผลของปัญหาตามทฤษฎีไว้ล่วงหน้าเพื่อทดสอบสมมุติฐาน 3) ให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างตายตัว แต่เปิดกว้างต่ออิทธิพลและตัวแปรแทรกซ้อนต่าง ๆ 4) ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยหรือแหล่งทุนสนับสนุน และ 5) แสดงค่านิยม (หรือแนวคิด) ให้เห็นชัดเจนในนิยามของปัญหา ปัญหาการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และการเผยแพร่ผลการวิจัย แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยในที่ต่าง ๆ กัน อาจจะผันแปรไปตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) แหล่งทุนที่เป็นผู้ใช้หรือไม่ใช้ประโยชน์จากการวิจัย หากเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องก็จะยิ่งมาก 2) จุดเน้นของการวิจัยอยู่ที่การหาหนิยามของปัญหาหรือหาทางแก้ปัญหาคือ แม้จุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยเชิงนโยบายจะอยู่ที่การหาทางแก้ปัญหาคือ แต่บางกรณีก็จำเป็นต้องศึกษาหนิยามของปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน 3) ความเป็นผู้วิจัยภายในหรือภายนอกองค์การ หากเป็นผู้วิจัยภายในองค์การอาจจะพบอุปสรรคปัญหาความเป็นระบบราชการ และการมีวิสัยทัศน์ในปัญหาที่วิจัย ผู้วิจัยภายนอกอาจจะมีความเป็นอิสระในการที่จะวิพากษ์วิจารณ์ได้มากกว่า แต่ขณะเดียวกันผู้วิจัยภายในอาจจะมีความเข้าใจบริบททางการเมืองและอุปสรรคขององค์การที่จะมีผลต่อการนำข้อเสนอจากผลการวิจัยไปใช้ได้ดีกว่า 4) หลักการทางวิชาการของผู้วิจัย ซึ่งหากต้องการแก้ไขปัญหาคือความลำเอียงเชิงวิชาการ และป้องกันการมีมุมมองเฉพาะด้าน ก็จะมีการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างศาสตร์สาขาต่าง ๆ ขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการวิจัย เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้ได้ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับพื้นที่หรือระดับปฏิบัติที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ยึดหลักการใช้ระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่าง ๆ เพื่อให้มีแหล่งข้อมูลที่หลากหลายตามหลักการสามเส้า (triangulation approach) และตามแนวคิดวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (mixed methodology)

โดยมีการศึกษาบริบท 3 วิธี คือ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview of expert) และการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย การบริหารจัดการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

1) ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รวม 37,517 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่าความเชื่อมั่น .95 โดยใช้ตาราง Krejcie R.V. & Morgan D.W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,492 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากประชากรผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน (วารุ เฟ็งสวัสดิ์, 2551) มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1) ชั้นที่ 1 นำโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอหนองชัย อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอท่าคันโท มาจำแนกเป็นช่วงชั้นในการจัดการศึกษา ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 เป็นหน่วยสุ่ม

2.2) ชั้นที่ 2 สุ่มโดยใช้ตัวแทนอำเภอ ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มโรงเรียนมาร้อยละ 50 ของแต่ละอำเภอ จากทั้งหมด 191 โรงเรียน ผลปรากฏว่าได้โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 64 โรงเรียน โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 22 โรงเรียน โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 10 โรงเรียน รวม 96 โรงเรียน

2.3) ชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารเลือกมาทั้งหมดจากโรงเรียนที่สุ่มในชั้นที่ 2 ส่วนครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากโรงเรียนที่ผู้บริหารโดนสุ่ม โดยจำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มตามสัดส่วนจำนวนประชากร

จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ ได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	กลุ่ม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ผู้บริหาร	191	96
2	ครูผู้สอน	1,995	322
3	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1,911	322
4	ผู้ปกครองนักเรียน	16,710	376
5	นักเรียน	16,710	376
รวม		37,517	1,492

ตารางที่ 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แยกตามสัดส่วน

ลำดับที่	อำเภอ	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้ปกครองนักเรียน	นักเรียน	รวม
		ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
1	เมืองชัย	10	125	90	910	910	2,045
		10	32	30	31	31	134
2	ยางตลาด	32	447	318	3,692	3,692	8181
		32	118	107	124	124	505
3	ห้วยเม็ก	19	230	204	2,209	2,209	4871
		19	61	68	72	72	292
4	หนองกุงศรี	23	268	222	2,854	2,854	6221
		23	72	75	96	96	362
5	ท่าคันโท	12	148	126	1607	1607	3550
		12	39	42	53	53	199
รวมทั้งสิ้น		96	1,218	960	11,272	11,272	24,818
		96	322	322	376	376	1,492

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในบทที่ 2 ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งหลังจากที่ได้จัดทำเป็นเครื่องมือแล้วได้มีการนำไปพัฒนาคุณภาพด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

1) โครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ สถานภาพผู้ตอบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ วุฒิการศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ เป้าหมายและแนวทาง การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ภายใต้กรอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะเฉพาะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened-end)

2) การพัฒนาคุณภาพแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปพัฒนาคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยง ดังนี้

2.1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ใช้เทคนิค IOC (item objective congruence index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (วาโร เ πήงสวัสดิ์, 2551; สุวิมล ติรกันันท์, 2548) โดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของถ้อยคำภาษาที่ใช้และให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

2.2) การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) เป็นผลสืบเนื่องจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยจะปรับปรุงถ้อยคำภาษาของข้อคำถามตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 150 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยใช้

สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's alpha coefficient) (วาโร เฟิงส์วัสดี, 2551) จำแนกรายองค์ประกอบดังนี้

- ก. ด้านร่างกายมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9276
- ข. ด้านสติปัญญามีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9206
- ค. ด้านอารมณ์มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9201
- ง. ด้านสังคมมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9074
- จ. ด้านคุณธรรมมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9141
- ฉ. ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.9765

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พร้อมหนังสือ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามส่งกลับคืน

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในกรณีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Likert Scaling (Center for Social Research Methods, 2009) ดังนี้

4.51 – 5.00	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview of expert) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน เพื่อพิจารณาเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ใน 5 ด้าน แบ่งเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 2 คน ได้แก่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อดังนี้ 1) ทำงานด้านการศึกษา และ/หรือ 2) มีประสบการณ์ในการทำงานในด้านที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 5 ปี และ/หรือ 3) มีเอกสารหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับด้านที่เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 1 เรื่อง

1.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนใน 5 ด้าน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

1.2.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแจ้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบล่วงหน้า 3 วัน การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับรูปแบบเชิงสมมติฐานเบื้องต้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และนำไปตรวจสอบความตรงของข้อมูล

1.3 การศึกษาพหุกรณี การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เป็นการศึกษาสถานศึกษาด้านแบบ การบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1.3.1 การกำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย การกำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย เป็นกรณีศึกษา ซึ่งการเลือกสถานศึกษาด้านแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีคุณภาพ เป็นการเลือกสถานศึกษาด้านแบบที่ใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) บนพื้นฐานของทฤษฎี (operational construct sampling) (นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2543) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่นและมีกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก โดยองค์รวมเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยใช้ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 คือโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 คือ โรงเรียนชุมชนบ้านหนองอ่างขุ่น อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 คือ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาจากการสังเกต สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนในละแวก ที่สถานศึกษาดังอยู่และศึกษาเอกสารของสถานศึกษาเป้าหมาย

1.3.2 การสร้างแนวคำถาม การสร้างแนวคำถาม หลังการเลือกสถานศึกษาดั้งเดิมทั้ง 3 แห่ง ผู้วิจัยจะสร้างแนวคำถาม สำหรับการสัมภาษณ์ และสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารตามกรอบแนวคิด การวิจัยเชิงนโยบายเป็นแนวทางในการกำหนดคำถามเพื่อให้ครอบคลุมแนวทางการจัดทำร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้อำนาจแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 ราย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามว่าตรงประเด็นหรือไม่ สามารถสื่อความหมายให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ความต่อเนื่องของประเด็นคำถามและคำตอบเป็นอย่างไร จากนั้นนำมาปรับปรุงข้อบกพร่อง และปรับปรุงแนวคำถามให้สมบูรณ์และเหมาะสมก่อนนำไปใช้

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในระหว่างสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามวิจัยผู้วิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) การสังเกตและจดบันทึก (observation and field - note) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) โดย การสัมภาษณ์เจาะลึกจะมีแนวคำถามซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดใช้เป็นแนวทางการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ และครูผู้สอน ส่วนการสังเกตและจดบันทึก ผู้วิจัยจะศึกษาสังเกตสภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งสภาพแวดล้อม ทั้งภายในภายนอกห้องเรียน ทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกของครูและนักเรียน การเรียนการสอนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามกรอบการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ ธรรมเนียมสถานศึกษา การรายงานผลการดำเนินงาน รายงานผลการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา แผนการนิเทศติดตามผล เอกสารประเภทแผนผัง แผนที่ แผนผัง เอกสารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามกรอบการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อตรวจสอบยืนยัน

สภาพการบริหารจัดการศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณี การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก กล่าวคือการวิเคราะห์เอกสารจะเป็นการอ่านจับใจความและบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์จะเป็นการอ่านจากบันทึกภาคสนามและการถอดเทปหลังการสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลบางส่วนเป็นการยกข้อความ ที่เป็นตอนสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงเพื่อเป็นการสนับสนุนสาระสำคัญของการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การบริหารจัดการศึกษาการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในองค์กรประกอบการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา

จากผลการศึกษาริบทด้วยวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังกล่าว คือ การศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ผู้วิจัยจะได้นำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางและจัดทำเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนารตรวจสอบในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนารตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยนำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 นำไปสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) แล้วทำการพัฒนารตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

2.1 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามข้อ 2.1 ในขั้นตอนที่ 1 และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ซ้ำกับขั้นตอนที่ 1

2.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป้าหมาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง รวมทั้งหมด 27 คน

2.3 การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) เพื่อร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่าง และตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่ใช่บุคคลเดิมตามข้อ 2 ในขั้นตอนที่ 2 รวมทั้งหมด 60 คน ในการประชาพิจารณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชาพิจารณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย และผลการวิจัยจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีในขั้นตอนที่ 1 ประกอบกับ ผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ 1 และผลการสนทนากลุ่มเป้าหมาย ตามข้อ 2 ในขั้นตอนที่ 2 เพื่อให้ผู้ร่วมประชาพิจารณ์จะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาเสนอแนะสำหรับการพัฒนาร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายในลำดับต่อไป

ในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นตอนที่ 2 ใช้เกณฑ์การพิจารณา ตามหลักของ Guskey (2000) ซึ่งพิจารณา

จากด้านความเหมาะสม (propriety) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) ด้านความสอดคล้อง (congruity) และด้านประโยชน์ (utility) จำแนกตามองค์ประกอบ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการยกระดับคุณภาพนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.4 การปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย การนำความคิดเห็น และข้อเสนอ จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกิจกรรมที่ 1--3 ของขั้นตอนที่ 2 นี้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นผลลัพธ์สุดท้าย ซึ่งพิจารณาตามหลักของ Guskey (2000) ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความเหมาะสม (propriety) พิจารณาจากกระบวนการที่ได้มา ความครอบคลุมพันธกิจ การใช้ถ้อยคำสำนวน การจัดกลุ่มหรือลำดับและมีจุดเด่น 2) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากความสามารถนำไปปฏิบัติการ มีทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติได้ ภาวะความเสี่ยงที่จะ เกิดขึ้น และการมีระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติได้ 3) ด้านความสอดคล้อง (congruity) พิจารณาจากความสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ บริบทสังคม และความสอดคล้องภายใน องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษา เพื่อ ยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการยกระดับคุณภาพนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยมีกระบวนการ ตรวจสอบอย่างมีขั้นตอน คือ 1) มีองค์ประกอบ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ที่มีความสอดคล้องกัน 2) ผ่านการยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการประชาพิจารณ์จาก ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องอื่น

